

4. Грабчук І. Л., Лайчук С. М. Податкове планування: особливості організації на підприємстві. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2017. Вип. 2 (37). С. 30-34.

5. Замасло О. Роль податкового планування у розробці стратегії розвитку підприємства. *Формування ринкової економіки в Україні*: науковий збірник. Вип. 12. Львів: Львівський націон. ун-т ім. Івана Франка; Центр ринкознавства «Інтереско», 2003. С. 292-295.

Наталія Починок

канд. екон. наук, доцент

Володимир Фаріон

канд. екон. наук, доцент

Олег Шевчук

канд. екон. наук, доцент

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ: МЕТОДИ ОЦІНКИ НА МІКРОРІВНІ

Відсутність єдиного універсального методу оцінки інтелектуального капіталу, постійний пошук альтернативних, гнучких, адаптивних методів оцінки, обмеженість використання традиційних підходів та методів оцінки вартості нематеріальних активів чи окремих компонентів інтелектуального капіталу, необхідність визначення ступеня впливу інтелектуальних компаній на глобальні ринки, вимагає перманентних досліджень та формування нових підходів до оцінки. Аналіз наукових праць та нормативних, а також практика діяльності передових компаній дозволяють виділяти наступні групи підходів та методи оцінок, що в основному характеризують кількісні методи оцінки інтелектуального капіталу компаній:

1.«Ринкова капіталізація» включає наступні методи: абсолютна величина ІК (визначається як різниця між ринковою вартістю капіталу компанії та балансовою вартістю акціонерного капіталу); метод «Market to Book ratio» (співвідношення різниці між величиною ринкової вартості компанії та її балансовою вартістю до величини балансової вартості активів компанії; коефіцієнт Тобіна (Q) (є різновидом попереднього методу та рівень розвитку ІК визначається як у методі «Market to Book ratio», але у знаменнику використовується відновлена вартість активів компанії на ринку за умов їх заміщення. Визначається як різниця між первісною вартістю за вирахуванням нарахованої амортизації); метод оцінки ІК із використанням середньорічного доходу на активи (ROA) (є співвідношенням середньорічного доходу на активи (ROA) компанії та нормалізованого середньогалузевого показника (ROA));

оцінка цін ІК на основі інформаційної продуктивності (визначення частки чистого доходу від мистецтва та інтелекту управління компанією).

2. Затратний підхід включає методи заміщення, накопичення активів, ліквідаційної вартості, скорегованої балансової вартості, що базуються на визначенні вартості на основі витрат, пов'язаних з формуванням компанії.

3. Ринковий підхід включає метод ринку капіталу (підприємства-аналога); метод торгівлі (продажу); метод галузевих коефіцієнтів (співвідношень), котрі базуються на визначенні вартості компанії на основі ринкової ціни акцій порівнюваних компаній. Він застосовується, коли існує достовірна та доступна інформація про ціну продажів та характеристики порівнюваних компаній.

4. «Прямого вимірювання» включає наступні методи: підхід до оцінки ІК на основі розширеного балансового звіту (оцінює інтелектуальний капітал на основі обліку нематеріальних активів у балансі за його вартістю); затратний підхід (оцінює ІК через визначення величини витрат компанії на створення, відновлення або заміну вартості НМА); оцінка гудвілу з допомогою показника ділової активності (визначається за допомогою використання мультиплікативної моделі залежності даного елемента вартості бізнесу від показника ділової активності і є добутком показника ділової активності (середнього обсягу виручки за останні 3 роки) на коефіцієнт, який визначає частку гудвілу в оцінці).

5. До «SC-методів» відноситься: збалансована таблиця показників (формується на основі індикативної обробки часткових показників з метою отримання результативного інтегрального показника; моніторинг нематеріальних активів (передбачає аналіз зовнішньої, внутрішньої структури нематеріальних активів та компетентності персоналу); ІС-індексний метод (в основі методу лежить принцип об'єднання кількох індексних оцінок, що дозволяє отримати інтегральний індикативний показник); цілісний вартісний підхід (HVA) (виконується оцінка та об'єднання вкладення вартості фінансових та нематеріальних активів у повній вартості компанії, у тому числі враховується акціонерна вартість компанії (вартість для кожної групи акціонерів); метод бізнес-навігатора компанії Scandia (включає систему, що класифікує основні категорії процесів: фінансову, клієнтську, процесну, перспективи відновлення знань та розвиток, перспективи людського капіталу).

Визначені кількісні підходи та методи оцінки інтелектуального капіталу компанії орієнтовані на оцінку нематеріальних активів із позиції ринкової капіталізації бізнесу, де акцент зроблено на абсолютний чи відносний приріст ринкової вартості капіталу компанії на балансовою вартістю (валютою балансу).

Сучасні методиками вимірювання вартості інтелектуального капіталу та його впливу на компанію повинні базуватись не тільки на чисто кількісних або якісних методиках оцінок, а бути симбіозом кількісних та якісних методик оцінювання з врахуванням критеріїв багатовимірності, людського фактору, контекстуальності, тимчасовості та динаміка.